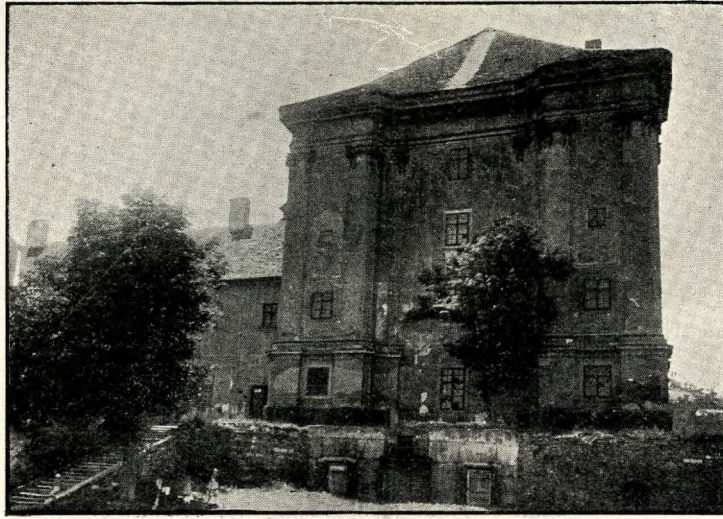

REMETEHEGY.

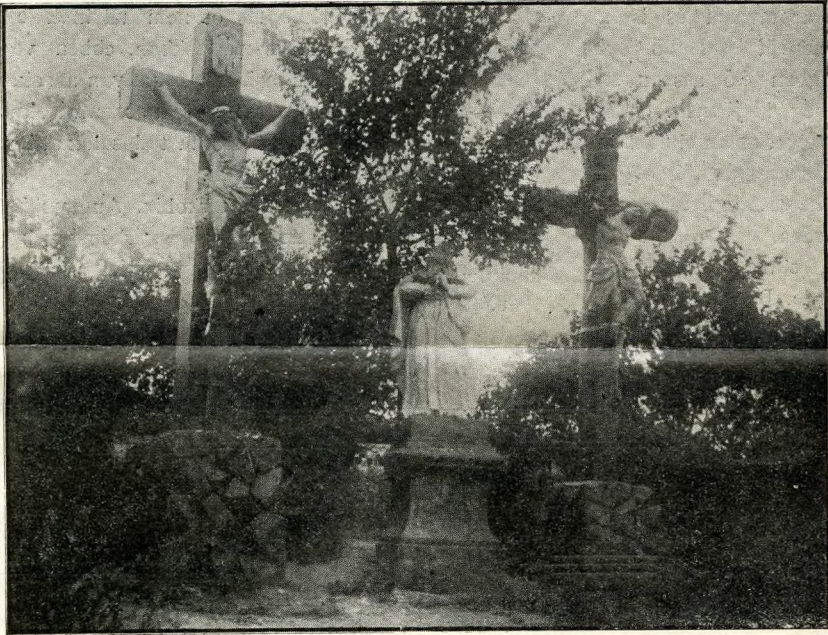
Ha estefelé megállok a villamos megállóhelyen, meg sem kell nézmem a kocsik tábláját, a benne ülőkről ismerem meg, melyik igyekszik Ó-Budára, Ujpestre. E két városrészbe sajátos, eredetien érdekes embercsoport siet. Ha Zola Budapestről irt volna, bizonyára úgy jelölte volna meg Ujpestet és Ó-Budát, mint a város kezeit. A manualis munkások jelentékeny része innen kerül a tulajdonképeni Pestre. Varrólányok, üzletbejárók, kereskedőségek, iparoslegények, munkások rajokban lepik el este az Ó-Budára induló kocsikat, amelyekből fáradság-szag csapja meg az ember arcát. A munka után való első pihenést mindnek a villamos adja. A kocsit végigvágta, be Ó-Buda szívébe, megáll a plébánia előtt. Szálljunk itt le és vágjunk neki toronyirányban a Remetehegynek. Útközben megismerkedünk egy darab kisvárossal. A Kiscelli-utcán — erre vezet az út — utolsó éveit éli egy, már csak novellában élő, kis-

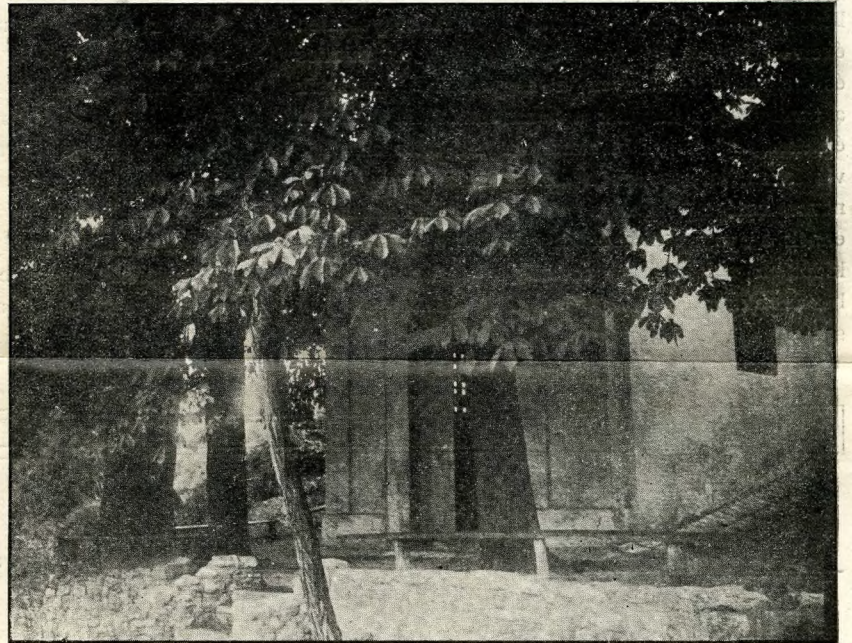
Az omiádozó régi katonai ruhatár a Remetehegyen.

Az út végén rengeteg épület mered felénk. Régi kőtömeg, amely mint egy éjjeli őr mered el Ó-Buda

szegényes barokkot. A többi része nyilván újabb keletű. Régesrégén kolostor volt, irgalmas kórház, ez a mindenképp érdekes épület, aztán kaszárnya lett belőle, amikor pedig kiszolgált, nyugdíjba küldötték és megtették mondurs-depótnak. Nagy idők emlékei élnek benne. Földalatti utak vezetnek alatta a hegy bensejébe. Meddig? Nem tudni. Lehet, hogy a budai várba torkollottak. Rég nem járt bennök senki. Emlékezem, tizenöt évvel ezelőtt freskók díszítették a vén kaszárnya sebverte homlokát. Aztán jött a rendelet és az épületet »renoválták«. A freskókat átfestették szürkére meg sárgára, e kedvelt kincstári színekre s azóta csak monumentális stílusával, kolosszális méreteivel állítja meg az elhaladó embert. Erzsébet királyasszony nem egyszer állott meg előtte. Amióta úgy találta a kincstár, hogy a katonamonduroknak árt a friss hegyi levegő, a kaszárnyát rendelkezési állományba helyezték. Ezóta nagyrészt lakatlan. Folyosói hatal-

Az ó-budai kálvária a Remetehegyen.

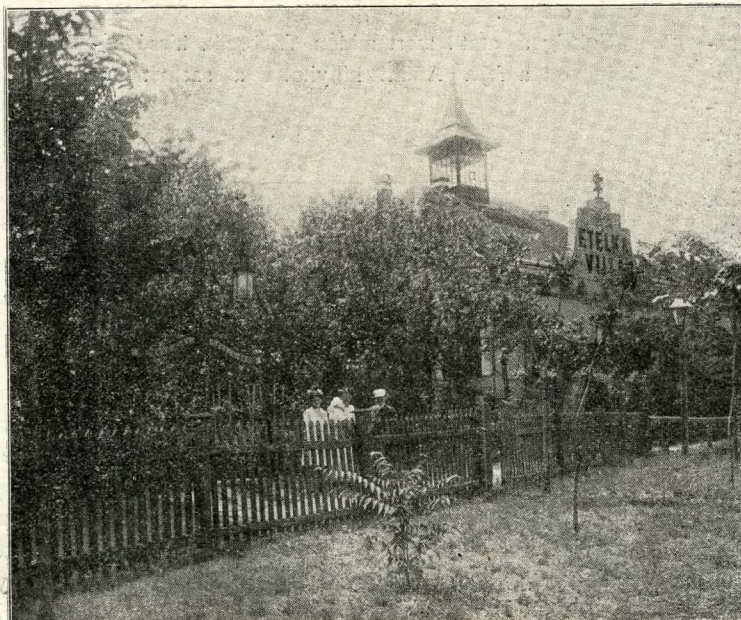
Az ó-budai Remetehegy kápolnája.

városi, nyárspolgár társadalom. Földszintes, »tisza és csinos« családi házak, zöld zsalukáteres ablakok, mindegyikben jácint meg muskátli, az ablakok mögött a ripsz-garnituras szalon, a nagybutoros ebédlő a karosszékkel, ebben a gondos, szemüveges, harisnyát horgoló háziasszony, mellette a macska és a kanári, a sarokban a kandalló, mintha csak egy erkölcsös és unalmas régi német érzékeny történetből olvasnók ki a milieut. Az utcaajtóban, ablak mögött megjelenik egy-egy leányfej, a szobából szentimentális »Lied ohne Worte« vagy Clementi szonáta csendül bele az alkonyodásba. Ha egy, az utca előtt idegen ember rójja végig a kövezetet, utána fordul minden fej s egy napig van miről gondolkoznia, mit beszélnie az utcának.

— Az a fiatalember... az a fiatalember...

A Bécsi-útnál, a Szent Margit-kórház mellett egyszerre csak magasba szökik a Kiscelli-utca. Ez már a Remetehegy. A lábánál esztendőnkint újra mázolt kőtáblák mutatják Krisztus keresztrefeszítettését. Talán annak szimbolumai ezek, hogy kálvária fölbaktatni erre a hepe-hupás dombra?

fölött. Ősrégi építkezés. Jobbszárnya félreismerhetlenül mutatja a magyar egyházi stílusba ojtott

A Rónay-nyaraló a Remetehegyen.

masan konganak, ablakai töröttek, olyan az egész, mintha egy Walter Scott-regény illusztrációját ragasztották volna ide föl a Remetehegy tetejére, hogy nézze Ó-Buda fejlődését. Ez a foglalatosság ugyan nagy türelmet kíván és önmagában véve is humoros dolog, de mai napság úgy sincs egyéb dolguk a Walter Scott teremtette kastélyoknak.

A kaszárnya mellett kőhajításnyira már kevésbé borongó, inkább árnyas, mint fekete épületek állanak egy kertben. Három nyaraló. A kaszárnya középkorisága mellett a mai élet kényelmét mutatják. A kert vaskapuján a felírás: »Remetehegy, Rónay-nyaraló.« Nagy szőlők voltak erre felé. A nyaraló öregapja présház és borgazdaság volt, majd pedig kocsmá »Mátyás királyhoz«. Jó itókat mérhettek itten, mert még ma, egy emberöltő múltán is megcsik, hogy be-beállít egy-egy derék ó-budai és bort kér. Ez nem is csuda, hisz az ó-budaiak mindig egy emberöltővel hátrább élnek. Az atyafi így sem marad szomjan.

A nyaraló előtt padok, messze elláthatni innen. Elöttünk minden, ami Ó-Budát nevezetessé teszi: a sok gyár, a kórház,

zárda, a por, a piszok, a tizmillió gyerek, meg az az *egy* rendőr, aki Ó-Buda belső békéjére és a forgalom biztonságra vigyáz. A rendőrt — az idegenforgalom emelésére — bárki ingyen megnézheti.

Útunk tovább visz a kálvária-képek nyomában. Három kereszt áll az út végén. Ez a forduló. Itt lefelé kanyarodik az ösvény. Százados fák szegélyezik. Az út közepén kápolna áll. Ez is régi építkezés, Mária Terézia korából való. A hegyoldalba ékelve építették. Így eshetett meg, hogy az áhitatos és élelmes keresztények a hegyoldalról átmásztak a toronyba és kilopták a harangot. A kápolnában érdekes régi képek is akadnak. Az oltár alól üde víz fakad. Isten e kis nyári szállásának még két nevezetessége, régisége van. Egyik hatalmas fa, ennek árnyékában húzódik meg a kis templom. Ha kidől, a »Különféle« rovatok új adatot kapnak benne, akkora »az átmérője«. A fa kérgébe egy század óta rójják szorgalmasan Ó-Buda szerel-

mesei átlótt szivekbe monogramjukat. A fa kérge Ó-Buda szerelmeseinek hiteles listája. A másik régiség a kápolnát őriző nénike. Negyven forintból él egy esztendeig és, azt hiszem, egyidős a kápolnával. Lehet azonban hogy több öreg nénike őrizte ezt az istenhajlékot, de ha így van: mind egyforma volt. Mind áhitatos, piros, egészséges, babos findzsából vizes zsemlyével issza a kávé, ebből él. Ezt, aki mostanság morzsolja az olvasót és issza a babos csészéből a kávé, tizenhét esztendő óta ismerem. Sajátos gondolatvilágban élő asszonyok ezek. Az uruk meghal, ők meg idejönnek, élnek »az emberi kor legvégső határáig«, aztán elmennek a szomszédba, a temetőbe. Másnap más tölt olajat az örökmécsesbe és aprítja keresztényi alázatossággal a vizes zsemlyét a kávéba.

Temetőről beszéltem. Régi, elhagyatott temető mellett vezet az út, a hegyről le. Beesett, gazlepte sírok fekszenek itt, rajtuk nyaraló ó-budaiak: egy

asszony és harminchat gyerek. Örülnek, nevetnek a buja fű között. A temető fái megritkulnak, ágaik között utat törnek a napsugarak, amelyek nagy tócsákban futnak össze a sírokon. Élet virul a halál helyén.

Leértünk a hegyről. Sétánk végeztével pedig jőjjön a méla és aktuális akkord. A régi Pestet rombolják, pusztítják. Nem is tisztességes az olyan ház, amelyben épületbontáskor nem találnak egy-néhány csontvázat. A csontvázakban, ebben vezet Ó-Buda. Aquincumban egész muzeum van a sok, itt a Remetehegy táján összeszedett csontvázakból, szarkofágokból. Ez arra indította tudósainkat, hogy e tájon keressék Árpád sírját.

A hegyi út a Bécsi-útra torkollik. Autóbilok, nagy disszonanciákban kürtölő gyárkémények, a munka harsonái hirdetik itt a ma életét, a Remetehegy pedig féltékenyen őrizi a múlt néhány emlékét.

